

می‌شود. در یکی از این آیات می‌خوانیم: «و بارشی [از سنگ‌های عذاب] بر آنان بارانندیم. پس بنگر فرجام خلاف‌کاران چگونه بوده است!»^۱

در آیاتی که به قوم رس اشاره شده نیز بر زشتی ارتباط جنسی زنان با یکدیگر (مُساحقه) و عذاب الهی آن تأکید شده است.^۲

قانون مجازات اسلامی ایران در ماده ۱۱۰ مجازات هم‌جنس‌بازی مردان را مرگ، و در ماده ۱۲۹، مجازات هم‌جنس‌بازی زنان را صد ضربه شلاق اعلام نموده است.

به نوشته بسیاری از مجلات پزشکی و علمی، هم‌جنس‌بازان برخی بیماری‌ها را چند برابر بیش از افراد غیر هم‌جنس‌خواه دارند: ایدز ۵ هزار برابر و سفلیس، سوزاک و هپاتیت نیز چندین برابر. بیشتر افراد هم‌جنس‌گرا از سلامت روانی مطلوبی برخوردار نیستند و دچار انواع افسردگی و بیماری‌های روانی هستند.^۳

ازدواج موقت

از آنجاکه برخی زیر فشار شدید غریزه جنسی، توان خویشتن‌داری ندارند و نمی‌توانند حتی به‌گونه‌ای بسیار ساده و آسان ازدواج کنند، در شریعت مقدس اسلام ازدواج موقت پیش‌بینی شده است. در این ازدواج مسئولیت‌ها حداقلی بوده و بر مرد لازم نیست مخارج همسر خود اعم از مسکن، خوراک و پوشاک را تأمین نماید؛ هرچند اگر حاصل ازدواج موقت تولد فرزندی باشد، زن و مرد تمام مسئولیت‌های پدر و مادر -همچون تأمین مخارج، نگهداری، حفظ سلامت و تربیت او- را برعهده دارند؛ تا جایی که تخلف از این مسئولیت‌ها حرام است و مجازات دنیوی نیز دارد. در توضیح بیشتر این نوع ازدواج نکاتی چند درخور ذکر است:

۱. ازدواج موقت یا صیغه، ازدواجی است مدت‌دار که باید با الفاظ عربی «ایجاب و قبول» منعقد گردد. مدت آن نیز باید مشخص شود. در این ازدواج باید مهریه ذکر شود، وگرنه عقد باطل است. پس از عقد، هر زمان زن متقاضی مهریه شود، بر شوهر واجب است

۱. وَ أَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ. (اعراف (۷): ۸۴)

۲. بنگرید به: ق (۵۰): ۱۲؛ فرقان (۲۵): ۳۸.

۳. بنگرید به: فرهمند، «فمینیسم ولزینیسم»، فصلنامه کتاب زنان، ص ۱۴۹-۱۴۸.

آن را به زن بپردازد. در ازدواج موقت به زن نفقه تعلق نمی‌گیرد و زن و شوهر از یکدیگر ارث نمی‌برند. همچنین زن و شوهر می‌توانند هر شرط مشروعی را قرار دهند و بر هر دو لازم است بدان عمل کنند؛ مانند اینکه در این ازدواج رابطه زناشویی وجود نداشته باشد.

۲. در ازدواج موقت، طلاق وجود ندارد و پایان آن با سپری شدن مدت عقد یا با بذل مدت (بخشش مدت باقی مانده عقد از جانب شوهر) محقق می‌شود. زنی که در عقد موقت مردی بوده و با یکدیگر رابطه زناشویی داشته‌اند، پس از اتمام دوران عقد باید عده نگه دارد (سپری کردن دو دوره عادت ماهیانه). در این مدت، ازدواج وی با فرد دیگری به عقد دائم یا موقت، حرام است.^۱

۳. چنانچه دختری بخواهد به عقد موقت پسری درآید، در صورتی که پیش از ازدواج نکرده باشد، باید پدرش به این امر رضایت دهد.^۲

۴. در روایات اهل بیت علیهم‌السلام مردان متأهل از ازدواج موقت نهی شده‌اند، مگر آنکه توجیهی وجود داشته باشد؛ مانند عدم دسترسی به همسر و نیاز جنسی شدید. امام رضا علیه‌السلام فرمود:

ازدواج موقت، حلال و مباح مطلق است، برای کسی که خداوند امکان ازدواج دائم را روزی او نکرده است. پس با ازدواج موقت خود را حفظ می‌کند. حال اگر با ازدواج دائم از آن بی‌نیاز شود، ازدواج موقت در صورتی برای او مباح است که از همسرش دور باشد.^۳

۱. قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران نیز در مواد ۱۱۹، ۱۰۴۳، ۱۰۷۵، ۱۰۹۵، ۱۱۱۳، ۱۱۵۸، ۱۱۶۸ و ۱۱۷۱ به این امور اشاره کرده است.

۲. آیات عظام امام خمینی رحمته‌الله، خامنه‌ای، فاضل لنکرانی، تبریزی، نوری همدانی، مکارم شیرازی و سیستانی در رساله‌های عملیه خود به فتوا یا احتیاط واجب، اجازه پدر یا جد پدری را در ازدواج موقت دختری که قبلاً ازدواج نکرده است، لازم می‌دانند.

۳. کلینی، *الکافی*، ج ۵، ص ۴۵۲؛ حر عاملی، *وسائل الشیعه*، ج ۲۱، ص ۲۲.

نمودار مطالب فصل

◆ پرسش

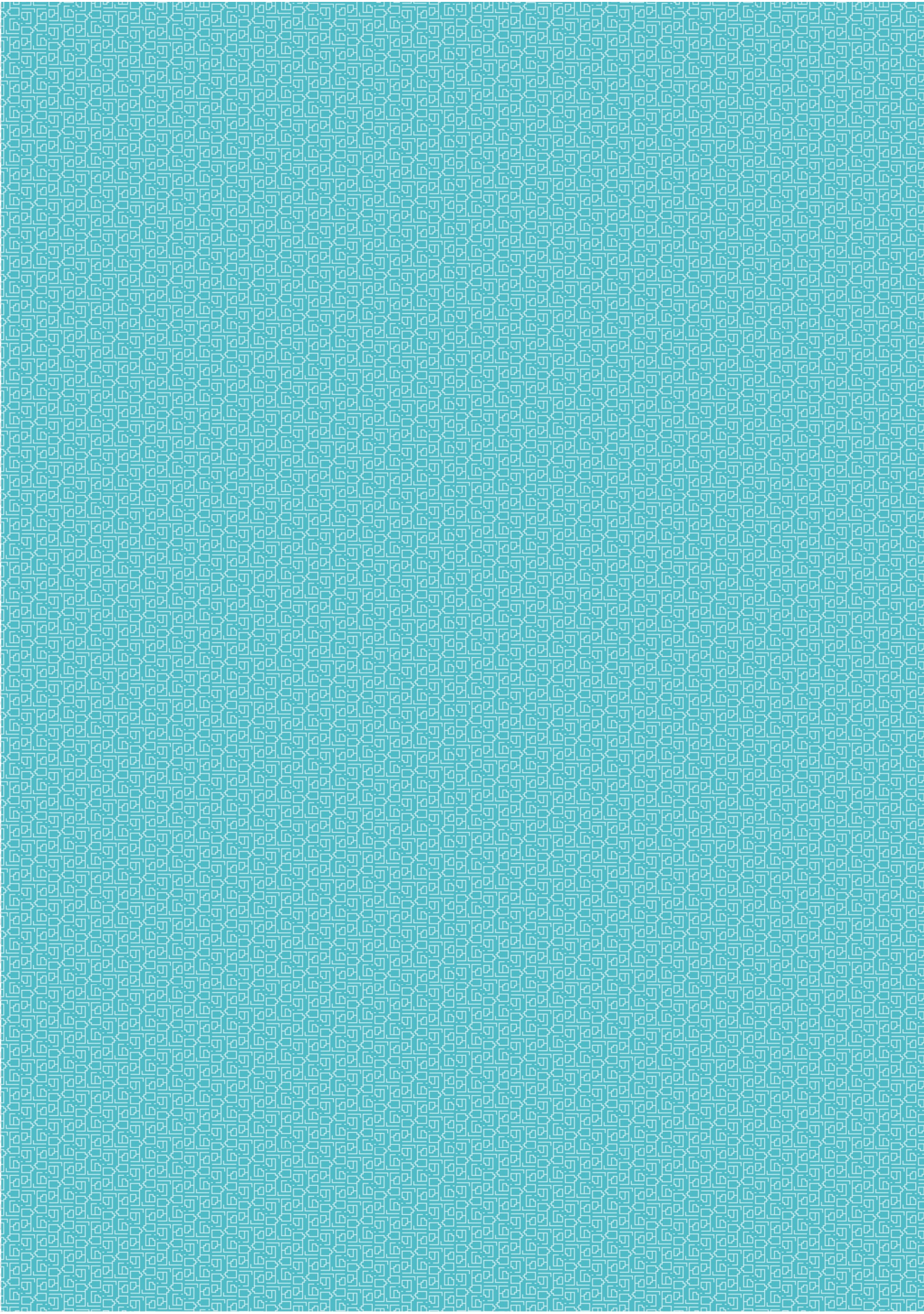
۱. پیامدهای منفی شکست عاطفی در عشق به جنس مخالف را در بین فردی از دوستان یا آشنایان خود ارزیابی کنید.
۲. پیامدهای مثبت و منفی دوستی با جنس مخالف چیست؟ آیا با احتساب هزینه و با در نظر داشتن فایده این دوستی‌ها، استمرار آن در غیر قالب ازدواج عاقلانه است؟
۳. چه راهکارهایی برای تقویت عفاف در جامعه پیشنهاد می‌کنید؟
۴. برای آنکه عقل و خرد یک جوان بر هوس‌های نفسانی او حاکم باشد، چه راهکارهایی را توصیه می‌کنید؟

◆ منابعی برای مطالعه بیشتر

۱. محمدرضا احمدی، روابط پسر و دختر، قم، دفتر نشر معارف.
۲. علی اصغر احمدی، تحلیلی تربیتی بر روابط دختر و پسر در ایران، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
۳. غلامعلی حداد عادل، فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی، تهران، سروش.
۴. سید مجتبی حسینی، نگاه و پوشش (آرایش، گفتگو و روابط دختر و پسر)، قم، دفتر نشر معارف.
۵. حسن رحیم پورازغدی، عفاف نماد هویت انسانی، تهران، سنابل.
۶. وندی شلیت و نانسلی لی دموس، دختران به عفاف روی می‌آورند، ترجمه و تلخیص سمانه مدنی و پریسا پورعلمداری، قم، دفتر نشر معارف.
۷. یوسف غلامی، رازیک فریب، قم، دفتر نشر معارف.
۸. علی نقی فقیهی، تربیت جنسی، قم، دارالحدیث.
۹. محمود گلزاری، ارتباط آگاهانه با جنس مخالف، تهران، مهر.
۱۰. مرتضی مطهری، مسئله حجاب، تهران، صدرا.
۱۱. —، اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب، تهران، صدرا.

فصل دوم:
تشکیل خانواده
(حین ازدواج)

اهداف درس

از دانشجویان انتظار می‌رود پس از فراگیری این فصل:

۱	کارکردهای ازدواج را بشناسند.
۲	در برخورد با موانع ازدواج، راهکارهای مناسب برای رفع برخی از آنها را بدانند.
۳	با معیارهای همسرگزینی آشنا شوند.
۴	برخی مهارت‌های انتخاب همسر شایسته را فراگیرند.

◆ برگی از یک زندگی

همسر شهید چمران می‌وید: مهریه‌ام قرآن کریم و تعهد از داماد بود که مرا در راه تکامل و اهل بیت علیهم‌السلام و اسلام هدایت کند. این اولین عقد در صور (از شهرهای لبنان) بود که در آن، عروس چنین مهریه‌ای داشت. اینها برای فامیلم و برای مردم عجیب بود.^۱

الف) ازدواج و کارکردهای آن

رایج‌ترین و بهترین نظریه اندیشمندان و ادیان (به‌ویژه دین اسلام) برای پاسخ به نیاز انسان به جنس مخالف، ارضای آن در قالب ازدواج است. ازدواج کارکردهای فراوانی دارد که به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

۱. تکامل شخصیت

تجربه همسر شدن و پس از آن پدر یا مادر شدن، نوعی کمال شخصیت محسوب می‌شود. فرد بر اثر این دو تجربه، دیگران را بخشی از خود احساس می‌کند که این نوعی «توسعه خود» است. شهید مطهری می‌نویسد:

۱. جعفریان، چمران به روایت همسر شهید.

ازدواج اولین مرحله خروج از خود طبیعی فردی و توسعه پیدا کردن شخصیت انسان است. بعد از ازدواج وقتی می‌خواهیم کار کنیم، برای من تنها نیست. آن «من» تبدیل به «ما» می‌شود؛ به طوری که انسان به سرنوشت خانواده علاقه‌مندتر است تا به سرنوشت شخص خودش، و رنج می‌برد تا آنها در آسایش باشند. این یک درجه از «خود» است.^۱

بنابراین ازدواج، عواطف لطیف انسانی را به خروش می‌آورد. در حقیقت عشق به همسر و سپس فرزندان سبب رشد عاطفی فرد متأهل می‌شود. هنگامی که دختر و پسر ازدواج می‌کنند، به دلیل عشق به همسر خویش و به دلیل آنکه زندگی جدید را، خانه و خانواده خود می‌دانند که با انتخاب خویش آن را بنا نهاده‌اند، نسبت به آن احساس مسئولیت می‌کنند و در صدد رفع نیازهای خود و همسرشان برمی‌آیند. آن تلاش جدی و شیرین سبب شکوفایی استعدادها می‌شود و بدین ترتیب خصلت‌های اقی همچون خلاقیت و سازندگی، صبر و سازگاری، امیدواری و تلاش و نشاط و سرزندگی در آنان رشد می‌یابد.

۲. کامل شدن ایمان

یکی از دروازه‌های ورود شیطان به ذهن و روان آدمی، غریزه جنسی است و ازدواج عامل تسکین این نیاز است. همین امر سبب می‌شود که فرد به رفتارهای خلاف اخلاق روی نیاورد. رسول خدا ﷺ فرمود:

هر جوانی که در آغاز جوانی خویش ازدواج کند، شیطان فریاد برمی‌آورد: «ای وای! ای وای! دوسوم از دین خود را از دستبرد من در امان داشت.» پس این بنده باید در یک سوم باقی مانده، تقوای الهی پیشه کند.^۲

بنابراین اگر فرد ازدواج نکند، ممکن است بر اثر فشار نیازهای جنسی به گناه کشیده شود. انجام چنین رفتارهایی باعث بروز احساس حقارت در فرد می‌شود و به کرامت نفس وی آسیب می‌رساند.

۱. مطهری، *تعلیم و تربیت در اسلام*، ص ۱۶۸.

۲. مجلسی، *بحارالانوار*، ج ۱۰۰، ص ۲۲۰.

۳. ایجاد آرامش روانی

زن و شوهر محرک مثبت برای یکدیگرند و هنگام بروز شکلات همراه و رفیق و حامی عاطفی هم‌اند. آنان با پیوند به هم، از ناراحتی ناشی از بی‌اعتمادی به آینده می‌کاهند. فرد پیش از ازدواج به دلیل نیازهای مختلف از جمله نیاز جنسی و نیاز به همراه در زندگی دچار نوعی ناآرامی و اضطراب است. بررسی وضعیت روانی دختران و پسران قبل از ازدواج، چگونگی تأثیر ازدواج در آرامش روانی را آشکار می‌سازد.

گذشته از این، در بین انسان‌ها نزدیک‌ترین رابطه عاطفی میان زن و شوهر برقرار می‌شود و این رابطه در کاهش نگرانی‌ها، اضطراب‌ها و آشفتگی‌ها نقشی بنیادین دارد. بنابراین خانواده برای تأمین حمایت روانی و عملی در مقابله با تنش‌ها پایگاه مهمی شمرده می‌شود. نقش روابط زن و شوهر آن هنگام روشن می‌شود که تأثیر نبود این روابط یا آسیب به آن مشاهده شود. بی‌تردید شدیدترین فشارها بر اثر از هم گسیختگی روابط خانوادگی پدید می‌آید. در آمارها آمده است که مرگ همسر ۱۰۰ درجه، طلاق ۷۳ درجه، زندگی جدا از همسر ۶۵ درجه، مشکلات جنسی ۳۹ درجه و تغییر عمده در روابط به دلیل مشاجرات خانوادگی ۳۵ درجه «تنیدگی»^۱ به دنبال دارد.^۲

۴. ارضای نیاز جنسی

رابطه جنسی، به نشاط فردی و تسکین دردها و تنش‌های بدن می‌انجامد. این امر برای رفع افسردگی و رسیدن به شادمانی و برطرف شدن سستی و عدم تحریک‌پذیری، عاملی مؤثر است و حتی تندخویی و خشم را کنترل می‌کند.^۳

۵. کسب استقلال

از جمله مهم‌ترین تحولات دوران جوانی، احساس نیاز به استقلال از خانواده است. بی‌گمان ازدواج بهترین پاسخ به این نیاز است؛ چراکه هم فرد را مستقل می‌کند و هم همگان، این استقلال را به رسمیت می‌شناسند.

۱. هر محرکی که در انسان ایجاد تنش کند، استرس‌زا یا عامل تنیدگی نامیده می‌شود.

۲. بنگرید به: سالاری فرو همکاران، *بهداشت روانی با نگرش به منابع اسلامی*، ص ۵۵-۳۵.

۳. بنگرید به: همان، ص ۴۷-۵۳.

۶. تجربه مدیریت

با گذر از دوران کودکی و نوجوانی، افراد تمایل دارند افزون بر مستقل شدن از خانواده، مدیریت مجموعه جدیدی را نیز تجربه کنند. دختر و پسر پس از ازدواج، مدیران خانواده نوپای خود خواهند بود؛ آن که هریک به تناسب خویش به برنامه‌ریزی و اجرای ایده‌های خود می‌پردازند. بدیهی است با تولد فرزندان، حیطة این مدیریت نیز گسترده‌تر خواهد شد.

۷. بهره‌مندی از حمایت‌های گسترده

انسان تا قبل از ازدواج و به تناسب نیاز خویش از حمایت‌های مادی و غیرمادی خانواده و بستگان خود بهره‌مند است. با ازدواج و تشکیل خانواده جدید بر تعداد بستگان فرد افزوده می‌شود و فامیل همسر او نیز در زمره بستگان او قرار می‌گیرند. بنابراین چتر حمایت‌های عاطفی، روانی و گاه مالی بستگان بسیار گسترده‌تر می‌شود.

۸. کسب اعتبار اجتماعی

ازدواج، اعتبار اجتماعی خاصی به فرد می‌بخشد. در واگذاری شغل، مسکن، وام و ... معمولاً تأهل یک اولویت است. مردم نیز برای افراد متأهل احترام بیشتری قائل هستند.

۹. ارضای میل به جاودانگی

ازدواج و سپس تجربه شیرین پدر یا مادر شدن سبب می‌شود که انسان با گذر زمان، خود را رو به افول نبیند. بدین‌سان، فرد تداوم حیات خویش را در فرزندان خود می‌یابد که حاصل دسترنج مادی و معنوی اوست.

ب) تسهیل ازدواج در رویارویی با موانع مختلف

آمار سال ۱۳۹۵ بیانگر آن است که تعداد ۴/۴۲۳/۲۲۵ دختر ۱۵ تا ۲۹ سال (سن متعارف ازدواج دختران در ایران) هرگز ازدواج نکرده و تعداد ۵/۳۷۲/۹۸۹ پسر ۲۰ تا ۳۴ سال (سن